

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ НАН УКРАЇНИ»**

**ЖЕШУВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(ПОЛЬЩА)**

**АКАДЕМІЯ ВИЩА ШКОЛА БІЗНЕСУ В ДОМБРОВІЙ ГУРНИЧІ
(ПОЛЬЩА)**

**УНІВЕРСИТЕТ ОЛЕКСАНДРА ДУБЧЕКА В ТРЕНЧИНІ
(СЛОВАЧЧИНА)**

**БІЗНЕС-АНАЛІТИКА
В УПРАВЛІННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ**

*МАТЕРІАЛИ
VIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ*

Київ – 2021

УДК 339.9:005.5](100)(082)
Б59

Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю:
Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 17 березня 2021
року / Упоряд. О.А. Іващенко. Київ: ТОВ “Август Трейд”, 2021. 365 с.

ISBN 978-617-7551-29-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції містять праці, в яких викладено наукові результати аналітичного обґрунтування проблематики здійснення управління в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Для наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів та студентів економічних спеціальностей.

Рекомендовано до друку Вченою радою Національної академії статистики, обліку та аудиту (протокол № 7 від 28 лютого 2021 р.)

Адреса оргкомітету конференції: Україна, 04107, м. Київ, вул. Підгірна, 1
тел. (044) 489-66-51
e-mail: conferenceNASOA2021@gmail.com

Відповідальність за зміст представлених матеріалів несуть автори. Організаційний комітет залишає за собою право на їх літературне редагування та відмову від друкування тез у разі невідповідності оформлення.

ISBN 978-617-7551-29-3

© Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2021
© National Academy of Statistics, Accounting and Audit, 2021

Панченко В. Г.,
доктор економічних наук,
директор Аналітичного центру економіко-правових
досліджень та прогнозування,
Федерація роботодавців, м. Київ

СУЧАСНА ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОГРАМ В УМОВАХ КОРОНАКРИЗИ

Економічна криза внаслідок епідемії COVID-19 очікувано призведе до безпрецедентної рецесії, ставши результатом як шоку попиту (*внаслідок скорочення доходів домогосподарств*), так і шоків пропозиції (*внаслідок скорочення виробництва товарів і послуг*), що актуалізуватиме запит на використання монетарних та фіскальних інструментів антикризового регулювання. Якщо навіть криза в галузі охорони здоров'я буде тимчасовою, її економічні наслідки в довгостроковій перспективі можуть бути драматичними. У цьому контексті роль урядів і центральних банків полягає в тому, аби мільйони людей не стали безробітними, а бідні – біднішими. Підтримка домогосподарств та підприємств набуває вигляду широкого спектру субсидій, зокрема, податкових пільг, відтермінування сплати заборгованості та податків, програми допомоги частково безробітним, тобто тим, чії робочі години або заробітна плата були зменшені, а також збереження доходів для робітників та людей, які безпосередньо уражені вірусом.

На макроекономічному рівні ця стратегія буде підкріплена заходами фіскального та монетарного стимулювання [1], що значно контрастує зі способами вгамування наслідків фінансової кризи 2008-20012 рр. [2-6]. По-перше, глави держав та міністри фінансів ЄС погодились запровадити спеціальне положення Пакту про стабільність та зростання (ПСР), згідно з яким «національні уряди можуть накачувати економіку грошима стільки, скільки їм потрібно». По-друге, Європейський центральний банк оголосив про нову тимчасову програму кількісного пом'якшення на суму 750 млрд євро. Програма надзвичайних закупівель у випадку пандемії (*PandemicEmergencyPurchase — PEPP*) тривала до кінця 2020 року, при цьому уряди зможуть збільшити дефіцит бюджету, не стикаючись з побоюваннями спекулятивних атак з боку фінансових ринків [7]. Завдяки Програмі надзвичайних закупівель ЄЦБ матиме багато можливостей для втручання у ринок облігацій, щоб не допустити зростання дохідності державних облігацій до непідйомних рівнів. Таким чином, ЄЦБ належним чином запобіг черговій борговій кризі Єврозони, яка могла б відбутися на додачу до кризи у сфері охорони здоров'я [8].

Однак життєво важливо розуміти, що поєднання послаблення фіскальних норм та додаткове кількісне пом'якшення не є стимулом у сенсі запобігання спаду шляхом збільшення попиту, адже така стратегія прогнозовано опиниться в протиріччі зі *стратегією стримування ділової активності, яка необхідна для*

уповільнення поширення вірусу. На даний момент пріоритетом є не розширення економічного зростання шляхом посилення попиту, а просто забезпечення того, щоб компанії не закривались, і не залишити сам на сам у боротьбі з проявами та наслідками кризи вразливі домогосподарства.

Щоб утримати бізнес на плаву, майже кожна країна переглянула графік стягнення податкових платежів. Це ефективний і простий спосіб, за допомогою якого уряд може надати кредит підприємствам та домогосподарствам. Інша політика передбачає жорсткі компроміси. Італія та Іспанія запровадили мораторій на виплати багатьох позик. Однак існує ризик того, що рефінансування банками кредитів призведе до фінансової кризи. ЦБ купують державні облигації, щоб підтримувати процентні ставки на низькому рівні, а також надають кредити банкам і безпосередньо компаніям без обмежень та під маленький відсоток. Таким чином, ЦБ дуже ризикують, що ці численні кредити не будуть повернені. На даний момент центральні банки запровадили модифіковану мережу кредитування один одного (за допомогою так званих своп-ліній), однак у цій мережі є чимало прогалин, в результаті чого багато ринків, що розвиваються, ризикують вичерпати іноземне фінансування, оскільки приватні інвестори тікають з їхніх ринків. Складніше питання полягає в тому, чи забезпечувати підприємства ліквідністю потрібно у формі кредиту чи грантів. Німеччина надає кредити, не встановлюючи обмежень щодо того, скільки фірми можуть позичати у держави, але позики повинні бути повернені, *навіть якщо на це піде багато років*. Данія схиляється до грантів, компенсуючи компаніям до 90% заробітної плати, виплати лікарняних, оренди та інші постійні витрати [9].

Сумарний пакет антикризових фіскальних заходів у світі станом на вересень 2020 року МВФ оцінює в сумі 11,7 трлн дол. США або 12% світового ВВП. Як зазначає Т. Богдан, близько ½ вартості цих заходів складають видаткові програми і податкові послаблення, а решта – це заходи з державної підтримки ліквідності компаній, які включають бюджетні і субсидовані державою позики, державні гарантії та поповнення державою статутних капіталів компаній. У розвинутих країнах вартість фіскальних пакетів, розроблених у відповідь на пандемію, фахівці МВФ оцінюють на рівні 20,3% ВВП у 2020 р. У структурі фіскальних пакетів додаткові державні видатки і податкові заходи досягають 9,3% ВВП, а фіскальні заходи з підтримки ліквідності компаній – 11% ВВП [27]. Серед великих економік найбільшими обсягами фіскальних пакетів порятунку відзначалися: Німеччина – 39,2% ВВП (включаючи фіскальні заходи з підтримки ліквідності – 30,8% ВВП); Італія – 37,9% (33%); Японія – 35% (23,7%); Великобританія – 25,7% (16,6%); Франція – 21% (15,7%); США – 14,2% ВВП (2,5% ВВП). Цікаво, що цільова спрямованість фіскальних пакетів у розвинутих країнах диктувалася не тільки мотивами запобігання колапсу економіки, а й досягнення бажаних структурних змін [27].

У порівнянні з фіскальною політикою, потенціал якої обмежується станом бюджетного дефіциту, «гвинтокрильні» гроші є привабливим варіантом вирішення проблеми стимулювання економічної активності. Хоча ефект від «гвинтокрильних» грошей важко прогнозувати, очікується, що виплата 1000

євро кожному громадянину у Євросоні збільшила б сукупний випуск щонайменше на 1,2%. Крім того, «гвинтокрильні» гроші в країнах ЄС сприяють обмеженню зростання приватного боргу, оскільки домогосподарства, що є вразливими до змін, зможуть використовувати їх для погашення своїх боргів, споживчих кредитів, орендної плати та заборгованості за іпотечними кредитами, спричиненими заходами стримування та тимчасовою втратою зарплати. Підвищення купівельної спроможності населення за допомогою прямих переказів, швидше за все, підніме рівень інфляції в країнах ЄС ближче до 2%, навіть з помірним ризиком перевищення даного показника. Але за нинішньої кон'юнктури ринку таке підвищення було б лише вигідним для економіки, оскільки вищий рівень інфляції «компенсував» би дефляцію попередніх років, а також сприяв би зменшенню державного та приватного боргів у умовах глобальної макроекономічної взаємозалежності [10-12].

Список використаних джерел:

1. Богдан Т. Фіскальне стимулювання чи гальмування? URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/470830_fiskalne_stimulyuvannya_chi.html
2. Відякіна М.М., Резнікова Н.В. Теоретичне моделювання координації міжнародної економічної політики. *Культура народів Причорномор'я (Проблеми матеріальної культури. Економіка. Географія)*. 2014. № 257. С. 46–52.
3. Відякіна М.М., Резнікова Н.В., Детермінанти кризових потрясінь: макроекономічні виміри. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. 2013. №33 (2). С. 96–101.
4. Відякіна М.М., Резнікова Н.В. Сучасна світова фінансова криза в деструктивних вимірах інвестиційного прагматизму. *Вісник Національного банку України*. 2010. № 5 (171). С. 23-27.
5. Іващенко О.А., Резнікова Н.В. Роль монетарної політики в досягненні економічної стабільності: асиметрії трансмісійного механізму. *Економіка та держава*. 2016. № 3. С. 7-12.
6. Іващенко О.А., Резнікова Н.В. Сучасна глобальна криза як трансформаційна ознака цивілізаційних змін. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №6. С. 47-53.
7. Панченко В. Г., Резнікова Н. В. Чи можна допомогти грошима всім без ризиків для економіки. *Дзеркало тижня*. 2020. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/nu-shcho-poletili.html>
8. Coppola F. Is 'helicopter money' the answer to the looming economic crisis? *openDemocracy*. 2020. URL: <https://www.opendemocracy.net/en/oureconomy/helicopter-money-answer-looming-economic-crisis>
9. Helicoptering money into Europe. The virtual credit card solution. URL: <https://www.ceps.eu/helicoptering-money-into-europe/>
10. Резнікова Н.В., Рубцова М. Ю. Міжнародна макроекономіка: теорія і практика. Київ: Аграр Медіа Груп, 2019. 364 с.

11. Резникова Н.В. Макроэкономические координаты глобальной неозависимости. *Rozwój społeczności międzynarodowej: przeszłość oraz nowe wyzwania*: Lwów-Olsztyn, 2016. S. 37-48.

12. Резникова Н.В. Проблемы глобальной макроэкономической взаимозависимости. *Modern Science — Moderní věda*. 2016. № 2. P.52-55.

Пасічник Т. І.,

студентка освітнього рівня «бакалавр»,

освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»,

Інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

ВІЙНА ТА ТОРГІВЛЯ В «МИРНЕ СТОЛІТТЯ»: ВПЛИВ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІЙН НА ДВОСТОРОННІ ТОРГОВІ ПОТОКИ ПІД ЧАС ПЕРШОЇ ХВИЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ, 1830 – 1913

Перша хвиля глобалізації, що відбувалася у 1830 – 1913 роках, сприяла швидкій інтеграції товарних, факторних ринків та утворенню нових торгових зв'язків у міжнародній спільноті. Та чи був цей процес пасивним, тобто таким, що стався внаслідок поетапного розвитку світу? Чи утворення нових торгових зв'язків між країнами – це лише реакція світу на порівняно мирне середовище «постнаполеонівського» ХІХ століття [1]. Хоч і цей період не був повністю позбавлений від війн та напружених політичних стосунків між державами, все ж Віденський конгрес 1815 року забезпечив сприятливі умови для співпраці країн.

Згідно з М. Р. Саркесом та Ф. Вайманом за період 1816 – 1999 роки можна спостерігати значне підвищення кількості можливих утворених пар країн, що перебувають у стані війни [2]. Це пояснюється збільшенням кількості суверенних держав на міжнародній арені за період ХІХ століття, що дає змогу утворити не 253 попарні поєднання, як у 1816 році, а 18000 (1999 році) [1]. Ця тенденція допомагає нам зробити висновок, що кількість війн та збройних конфліктів у ХІХ столітті не є прогресивно більшою, ніж у ХVІІІ та ХХ ст. А тому ми розглядаємо цей період ідеально сприятливим (в тому числі і завдяки військовим втручанням) для утворення нових торгівельних зв'язків та для пришвидшення темпів глобалізації світу.

Перш ніж розглядати та досліджувати появу нових міжнародно-торгівельних акторів та їх діяльність, варто описати можливі утворені відносини між ними, опираючись на їхній статус: нейтральна країна та країна, що знаходиться у стані війни. При середовищі, що локалізується на міжнародному «полі бою», коли дві країни знаходяться у стані війни, можуть виникнути наступні явища: поживлення торгової діяльності в різних сферах між нейтральною країною з одним суб'єктом воєнних дій, з іншим, з обома зразу, а також між нейтральною країною та